DUMITRU COVALCIUC
(2 IANUARIE 1947 – 23 DECEMBRIE 2017)

Motto: „Pe la toaca din amurg/Ard Carpații-n tainic rug./Orgă-n templul vântului,/Șoptesc ruga gândului./Brazii drepți s-au îmbrăcat/ Numa-n aur tămâiat./Născătoarea mea învie/Din tăceri de sihăstrie./ Orgă-n templul gândului,/Cânt psalmul cuvântului,/Risipind prin aer multe/Semne de clavire mute./Ceara mea topită-n sfeşnic/Are iz de Carpat veşnic./ Sună clopotu-n amurguri/ Peste foc de stinse ruguri./ Orga-n templul vântului,/ Soptesc ruga gândului..." (Dumitru Covalciuc, *Vecernie*, Cernăuți, 1970, – publicată în *Oprişeni, un sat la răspântiile istoriei*, Cernăuți, Editura Zelena Bucovina, 2008, p. 398)

Dumitru Covalciuc (2. Januar 1947 – 23. Dezember 2017)

(*Zusammenfassung*)[*]

Der vorliegende Beitrag, geschrieben anlässlich des Todes von Dumitru Covalciuc, ist eine Einladung zur Durchführung einer systematischen wissenschaftlichen Forschung, die als Ziel die Erarbeitung der *Allgemeinen Enzyklopädie der Bukowina* (*Enciclopedia generală a Bucovinei)* hat. Dieses Vorhaben hatte das Bukowina-Institut aus Radautz schon seit dessen Gründung (1992). Nach 2007 wurde das Projekt umgedacht und optimiert.

Der Beitrag hat das klassische Format eines biobibliografischen Artikels. Die hier dargestellten Nachforschungsergebnisse bestätigen, dass auch die in der grenzüberschreitenden Forschung bestehenden Hindernisse, die meistens auf historischen Fakten zurückzuführen sind, überwunden werden können. Dokumente sind in Verlust geraten, viele Periodikasammlungen sind unvollständig, es herrscht eine enorm große Bürokratie, heimtückische Wirkungen des Totalitarismus machen sich spürbar, es entstand eine Konfusion der Werte. Jedoch können Hindernisse dieser Art ehrenwert durch Kompetenz, Freude an Erkenntnisgewinnung, Selbstvertrauen, Zuversicht und Glauben an das schöpferische Potential der Nation überwunden werden.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: biobibliografischer Beitrag, klassisches Format, Kontext, Folklore der Deportation, aufschlussreiche Dokumente, Periodika, unvollständige Sammlungen, Verkehr von „symbolischen Gütern", stilistische Modelle, Monografien, Kulturerbe, Exegese.

[*] Traducere: Carol-Alexandru Mohr.

Analele Bucovinei, **XXV**, *2* (51), p. 675–688, Rădăuți – Bucureşti, 2018

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)



Dumitru Covalciuc vede lumina zilei la 2 ianuarie 1947 (potrivit unor surse, adevărata dată a naşterii sale ar fi însă 26 decembrie 1946), în familia unor „oneşti gospodari", Vasile şi Leonora, din Oprişeni, sat din vechiul judeţ Rădăuţi, astăzi aflat în raionul Hliboca, regiunea Cernăuţi (Ucraina). Aici, în lumea satelor româneşti confruntate cu evenimente dramatice (cea de a doua ocupaţie sovietică, deportările masive în lagărele de muncă forţată din Donbas, Karelia, Kazahstan şi Siberia, sovietizarea agriculturii, foametea şi prigoana politică dezlănţuită de formaţiunile paramilitare ale „stribocilor") îşi petrece copilăria şi primii ani de şcoală. De la povestaşii satului, „bătrânii noştri megieşi"/„moşnegi cu feţele cătrănite şi cu pletele revărsate pe umeri, de parcă erau coborâţi din legendă", aude „amintiri şi întâmplări zguduitoare" din războaiele imperialilor austrieci purtate pe fronturile din Galiţia, Bosnia şi Italia, din prizonieratul petrecut în Kazahstan, Siberia şi Extremul Orient. În casa bunicii dinspre mamă are loc întâlnirea sa clandestină cu poezia lui Octavian Goga, prin intermediul unei „cărticele ascunse după o coardă" (grindă) în pod. Pentru copilul sensibil, trăind în universul „lumilor paralele" din anii stalinismului, descoperirea versurilor lui Octavian Goga reprezintă o revelaţie, alimentându-i „roirea gândurilor tainice": „La noi sunt codri verzi de brad/Şi câmpuri de mătasă;/La noi atâţia fluturi sunt/Şi-atâta jale-n casă./ Privighetori din alte ţări vin doina să ne-asculte;/La noi sunt cântece şi flori/Şi lacrimi multe, multe…//Pe boltă, sus, e mai aprins,/La noi, bătrânul soare,/De când pe plaiurile noastre/Nu pentru noi răsare…".

Pentru „lecturile colective" ale megieşilor adunaţi seara târziu în casa părinţilor, şcolarul Dumitru Covalciuc aduce acasă cărţi româneşti. Sunt căutate, mai ales, cărţile scriitorilor români din Ardeal, Ioan Slavici, Liviu Rebreanu, Pavel Dan, Ion Agârbiceanu: „Tata m-a îndemnat să împrumut de la biblioteca sătească sau de la cea şcolară cărţi româneşti şi, seară de seară, de pe muchia cuptorului, să le citesc în glas, scoţându-i din tăcerile lor adânci, neînţelese de mintea mea de copil. Şi prin cărţile ce le alegeam pentru acele neuitate lecturi colective, Ardealul a reintrat în căsuţa noastră de la o margine de pădure. […] Călătoriile imaginare prin sate şi târguri transilvane îi copleşeau pe bătrânii mei ascultători, iar eu, fremătând de vraja slovei româneşti, prindeam gustul lecturii alese. Pe atunci, fondurile bibliotecilor noastre şcolare şi săteşti erau bogate în carte românească. Aveai ce alege, aveai ce citi! Cărţile româneşti aveau să fie arse pe ruguri sau date la maculatură ceva mai târziu, în două rânduri, în 1969 şi 1972. Prin marii scriitori ardeleni, mi-am zămislit crezul de-o viaţă" (Dumitru Covalciuc, *Închinare fraţilor din Ardeal*, în „«Ţara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni", anul XV, Cernăuţi – Târgu-Mureş, Societatea Culturală „Arboroasa" – Fundaţia Culturală „Vasile Netea", 2006, p. 11).

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

Pe băncile Şcolii Medii din Tereblecea, pe care o urmează în perioada 1953–1964, este îndrumat de dascăli precum Nicolae Bileţchi, fiind pasionat de cunoaşterea istoriei, a limbii şi literaturii române. În 1964, elevul Dumitru Covalciuc debutează în săptămânalul „Cultura Moldovei" din Chişinău, care publică o pagină cu creaţii folclorice culese de el din Oprişeni.

În perioada 1966–1971, Dumitru Covalciuc urmează cursurile Facultăţii de Limbi Străine, Secţia de Limba şi literatura franceză, de la Universitatea din Cernăuţi. În 1967, vizitându-şi rudele de la Rădăuţi, are posibilitatea să călătorească şi în Transilvania. La Cluj, în redacţia revistei „Tribuna", este primit cu căldură şi „îndemnuri la faptă românească acasă, în Bucovina" de scriitorii Miron Scorobete, Vasile Rebreanu, Ioan Oarcăşu, Alexandru Căprariu şi Dumitru Mircea. „Tribuna" îi publică, în octombrie 1968, versuri. Ziarul „Unirea" din Alba Iulia îi publică, un an mai târziu, o baladă. Împreună cu o echipă de ziarişti, urcă pe Muntele Găina, la Târgul de Fete, unde îşi regăseşte un consătean refugiat în România, fost preot la biserica din Lancrăm. La Cernăuţi, Dumitru Covalciuc organizează, la începutul anului 1968, un cerc de valorificare a istoriei şi culturii româneşti din Bucovina (Grigore C. Bostan, *Destin şi spirit arborosean*, în „«Ţara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni", anul V, 1996, p. 255). În cadrul şedinţelor Reuniunii literare/Cenaclului regional şi în redacţia ziarului „Zorile Bucovinei", desprins în 1967 din „Bucovina sovietică", alături de Arcadie Suceveanu şi Ilie T. Zegrea, se afirmă în aceşti ani şi Dumitru Covalciuc.

Ademenit de romantismul tinereţii „prea grabnice la darurile înţelepciunii", tânărul student intră, curând, în „labirintul duşmănos" al timpului, asemenea lui Ilie Motrescu, poetul martir de la Crasna: „Necazurile mele, fiind uneori marcate de grea suferinţă, s-au tras întotdeauna de la sinceritate şi limbuţie. Simţeam că [în cele din urmă] colosul sovietic se va prăbuşi, doream fierbinte ca actul samavolnic săvârşit în vara anului 1940 să fie reparat şi despre aceasta vorbeam, în anii studenţiei, în stânga şi în dreapta. Încă nu ştiam că sinceritatea putea fi pedepsită şi că printre prieteni puteau să existe iude. Calvarul meu a început la 7 februarie 1969, în ziua când abia m-am întors la facultate din scurta vacanţă de iarnă… Puteam să evit multe neplăceri, dacă, la rându-mi, deveneam urechea cuiva. Puteam chiar să cresc, să ajung undeva mai departe, dacă aş fi procedat aşa cum au procedat unii colegi cu mine. Fereala de asemenea lucruri mi-a provocat îndepărtarea de la ceea ce puteam face în anii frumoşi ai tinereţii" (Ion Creţu, *Luptător pentru dreptate şi adevăr istoric. Dumitru Covalciuc – 60 de ani de la naştere*, interviu, în „Crai nou", Suceava, anul XVIII, nr. 4335, 29 decembrie 2006, p. 3).

După absolvirea facultăţii, Dumitru Covalciuc este angajat în redacţia ziarului „Zorile Bucovinei", ca şef de secţie. Tot acum funcţionează ca asistent la Catedra de Limba franceză a Universităţii din Cernăuţi. Publică versuri în câteva volume colective, tipărite în afara provinciei: *Glasuri tinere*, Ujgorod, Editura Karpaty, 1971, p. 40–46; *Dintre sute de catarge*, Chişinău, Editura Cartea Moldovenească, 1973, p. 118–119. Creaţiile acestor ani „poartă amprenta lecturilor eminescine" sau „pornesc de la modelele stilistice" ale liricii populare (Grigore C. Bostan, op. cit., p. 256).

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

După „incidentul" din 1972 de la „Zorile Bucovinei", în viața lui Dumitru Covalciuc începe drumul Calvarului: „Am fost ridicat, pe nepusă masă, dintr-un spital din Cernăuți, în stare de convalescență (după o intervenție chirurgicală), cu tot protestul medicilor, ca să mă pomenesc într-un lagăr din Azerbaidjan, unde, la primele interogatorii, am fost calificat ca «spion al lui Ceauşescu în URSS». N-am fost ținut mult, mai apoi, nici la Catedra de Limba franceză a Universității din Cernăuți, unde fusesem angajat după întoarcerea din lagărul de la frontiera sovieto-iraniană" (Ion Crețu, op. cit., p. 3). La fel ca pentru Arcadie Suceveanu şi Ilie T. Zegrea, şi pentru Dumitru Covalciuc începe „lupta cu labirintul" duşmănos, „cu şobolanii infrastructurii sistemului" totalitar comunist, cu „întunericul angoasant" (Ştefan Hostiuc, *Scriitori români din nordul Bucovinei*, vol. I, Bucureşti, Editura Institutului Cultural Român, 2005, p. 15). Lucrează o vreme la Arhiva Regională de Stat, la Muzeul Etnografic Regional şi la Redacția de emisiuni radiofonice în limba română. Devine apoi salahor, împreună cu frații săi, la o întreprindere din Cernăuți. Rămâne însă curând pe drumuri, „fără bani, fără casă, fără prieteni": „Când mi-am dat seama că în Cernăuți nu puteam deveni nici chiar măturător de stradă, m-am făcut, la îndemnul tatei, tinichigiu şi lucram cu ziua pe la gospodării din satele noastre. Nu muream de foame şi chiar am început să câştig parale frumoase, dar mă durea izolarea pe care mi-au impus-o unii dintre confrații mei de condei, astăzi oameni cu renume" (Ion Crețu, op. cit., p. 3). Acelaşi tratament i se aplică şi din partea autorităților din patria istorică: „Douăzeci de ani nu mi s-a permis să intru în România şi marea dramă sufletească mi-am trăit-o cu stoicism, chiar şi atunci când am avut toate semnele că ajunsesem la capătul drumului meu existențial, la mii de kilometri de baştină"; „Mai mult m-a durut şi faptul că, timp de 20 de ani, autoritățile nu mi-au permis să-mi vizitez rudele din România. [...] Ca să-mi păstrez echilibrul moral şi ca să nu cad în apele tulburi ale deznădejdii, am prins să cutreier satele noastre şi am cules folclor, mii de piese. Contactul cu țăranii m-a făcut viguros. Înțelepciunea lor m-a călăuzit spre țărmul răbdării" (*ibidem*).

Destinul lui Dumitru Covalciuc nu reprezintă „o excepție" în epoca regimului totalitar comunist. Manuscrisele rămase de la Ilie Motrescu, îngrijite de Ion Țâbuleac şi tipărite parțial, în 2001, ne ajută să înțelegem atmosfera vieții literare din Cernăuți şi aspirațiile unei generații formate în jurul lui Vasile Levițchi (1921–1997). Îngrijitorul acestei ediții valorifică însemnările diverse, fişele şi bruioanele din manuscrisele lui Ilie Motrescu, material valoros de „şantier" literar, ilustrând sensibilitatea unui om modern şi o conştiință tragică, orbecăind într-un „labirint duşmănos". Iată însemnarea lui Ilie Motrescu din 10 decembrie 1968: „Viața mi se arată astăzi amintrelea de cum o înțelegeam odată. O văd ca un labirint duşmănos, prin care orbecăim cu toții, fără excepție. Sunt atâtea implicații (deosebit de multe), încât nu eşti capabil să ieşi la lumină. […] Unicul lucru ce suntem în stare a-l face e să ne agităm, să amenințăm de la distanță violența, răutatea, stupiditatea" (Ilie Motrescu, *Hora vieții. Poezii, publicistică*, Timişoara – Cernăuți, Editura „Augusta" – Editura „Alexandru cel Bun", [2001], p. 122). Mărturisirea unui alt martor al vieții bucovinene postbelice

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

se referă, complementar, la condiția intelectualului român: „În epoca postbelică s-a făcut tot posibilul ca intelectualitatea românească din acest ținut înstrăinat să nu-şi mai ridice capul, valorile naționale şi talentele autentice erau neutralizate şi anihilate, marginalizate şi manipulate cu multă abilitate, dezorientate şi ademenite pe făgaşe străine spiritului românesc. În schimb, erau sprijinite şi favorizate nonvalorile, mediocritatea şi superficialitatea, cu alte cuvinte, toți acei despre care se ştia bine că nu sunt capabili de a face «gaură în cer». Spre regret, şi în zilele noastre triumfă mai mult impostura mediocră, inteligențele reale fiind incomode pentru carierişti, nu întotdeauna se bucură de sprijinul necesar şi oportun chiar şi din partea conaționalilor” (Grigore C. Bostan, op. cit., p. 255).

La începutul anilor ’80, Dumitru Covalciuc „înclină spre proza istoric-documentară”, fiind prezent în două volume colective: *La izvoarele Prutului*, Ujgorod, Editura Karpaty, 1980 şi *Soneacino u naşimo domi*, Ujgorod, Editura Karpaty, 1982. Atras de romanul-cronică, el scrie, în 1983, *Revolta*, care se tipăreşte mai târziu (Ujgorod, Editura Karpaty, 1990), reconstituire a evenimentelor din anii 1918–1919 şi evocare a unor figuri istorice din epocă. Schimbările din URSS, produse de *glasnosti* şi *perestroika* gorbacioviste, influențează şi destinul „neostoitului ziarist şi scriitor” Dumitru Covalciuc (Ştefan Hostiuc, 2005): „Abia spre finele anilor ’80, D. Covalciuc şi-a putut deschide cu totul sipetele pentru a scoate în văzul lumii comorile tăinuite acolo «pentru alte timpuri, mai bune»” (Grigore C. Bostan, op. cit., p. 256). Acum publică texte folclorice în „Zorile Bucovinei” (Cernăuți) şi „Literatura şi arta” (Chişinău) şi articole închinate unor mari personalități ale culturii din Bucovina: Hurmuzăcheştii, Aron Pumnul, Silvestru Morariu-Andrievici, Ciprian Porumbescu, Epaminonda Bucevschi, Dimitrie Onciul, Iancu Flondor, Vasile Gherasim, Leca Morariu, Mircea Streinul, devenind „un redescoperitor al trecutului nostru istoric, cultural, literar, care scoate din anonimatul impus de regimul sovietic fapte, evenimente, nume ce nu pot fi date uitării” (Ion Crețu, *op. cit.*, p. 3).

Activitatea bucovineanului Dumitru Covalciuc, de după evenimentele din 1989, se desfăşoară în câteva domenii învecinate, cu linii de direcție clare, ce se încadrează într-un program cultural distinct, de valorificare a moştenirii culturale a românilor din partea de nord a Bucovinei.

În primul rând, activitatea creatoare propriu-zisă continuă, prin consolidarea prozei. Aici se încadrează *Stejarii Horecii. Micromonografie* (Hliboca, 1997), dar, mai ales, romanul istoric *Tinerețea lui Doxachi Hurmuzachi* (Suceava, Editura Arhiepiscopiei Sucevei şi Rădăuților, 2002), în care autorul evocă „un mare început de luptă a românilor bucovineni pentru păstrarea ființei naționale, în condițiile stăpânirii habsburgice” (Grigore C. Bostan, Lora Bostan, *Pagini de literatură română Bucovina, regiunea Cernăuți, 1775–2000. Compendiu şi antologie*, Cernăuți, Editura „Alexandru cel Bun”, 2000, p. 482. Autorii antologiei reproduc aici un fragment din roman, *Cuib de moldovenie*, p. 482–492).

Activitatea sa de cercetare a bogatelor fonduri de la Arhiva Regională de Stat din Cernăuți, dar şi de teren este valorificată prin publicarea unor lucrări monografice,

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

a unor volume de documente şi a unor lucrări biobibliografice apropiate de ţinuta şi rigorile instrumentelor de lucru, folositoare unor largi categorii de utilizatori: *Oprişeni, un sat la răspântiile istoriei*, Cernăuţi, Editura Zelena Bucovina, 2008, 444 p. – „o frumoasă izbândă culturală şi un eveniment editorial remarcabil, mai cu seamă pentru comunitatea românilor din regiunea Cernăuţi, într-o perioadă încă plină de constrângeri, deloc favorabilă pentru renaşterea cercetării ştiinţifice sistematice şi pentru afirmarea culturii româneşti din Bucovina, pentru libera circulaţie a oamenilor, periodicelor şi cărţilor bucovinenilor care continuă să facă apostolat în vatra muceniciei lor" (Vasile I. Schipor, 2008.), „o lucrare model" ce pune în valoare „calităţile sale de bun monografist" (Dimitrie Poptămaş, 2016); *Mic dicţionar de medici români din Bucovina*, Suceava, Editura Muşatinii, 2012, 156 p.; *Pagini oprişenene*, Herţa, Grupul Editorial Cuvântul, 2014, 246 p. („Consistent şi de interes nu doar pentru istoria locală este capitolul *Genealogie*, p. 138–220, în care Dumitru Covalciuc prezintă date şi informaţii referitoare la şapte familii din Oprişeni, valorificând documente de arhivă şi inaugurând o direcţie nouă în Bucovina septentrională: *Ilaşenii*, p. 138–148; *Spiţa tăşculenilor*, p. 149–182; *Bezuştenii din ramura lui Ionică al lui Gheorghe*, p. 183–199; *Câte ceva despre urmaşul lui Petrea Moldovan*, p. 200–203; *Maiorenii de odinioară*, p. 204–206; *Semcenii de până la Primul Război Mondial*, p. 207–209; *Un neam viguros, Popovicenii*, p. 210–220. [...] Volumul *Pagini oprişenene*, de un real folos comunităţii locale, dar şi unui public mai larg, interesat încă, în spaţiul lumii româneşti, de istorie şi destinul Bucovinei, apare sub egida Institutului Obştesc de Istorie, Restituiri Literare şi Folclorice «Dimitrie Onciul», înfiinţat la 7 februarie 1992, în cadrul unei serii editoriale, Biblioteca «Arboroasa», îngrijită cu lăudabilă osârdie şi nedezminţită dragoste de Dumitru Covalciuc. Serviciul pe care îl face lucrarea istoriei culturii noastre şi limbii române se cuvine, de asemenea, să fie subliniat, mai cu seamă astăzi, când exprimarea în limba română se află în suferinţă cronică şi în patria istorică. Însoţirea fiecărei noi lucrări de o listă a publicaţiilor tipărite în cadrul Bibliotecii «Arboroasa» ar fi însă de folos şi se impune a fi întreţinută cu meticulozitate", conf. Vasile I. Schipor: Dumitru Covalciuc, *Pagini oprişenene*, Herţa, Grupul Editorial Cuvântul, 2014, 246 p., în „Analele Bucovinei", anul XXIII, nr. 2 (47), [iulie – decembrie] 2016, p. 649–652; Din versurile sale, retipărite aici, provenind din anii tinereţii şi fiind mai puţin cunoscute unui public mai larg, transcriem un fragment din poemul *Rugă pentru mama*. Scris în 1970, acesta este publicat târziu, în „Codrul Cosminului", anul I, nr. 1, decembrie 1993, p. 4, şi semnat cu pseudonimul Dumitru Sireteanu: „Aşterne-mi pe vatră covorul cu cerbi,/S-adun în jirebii topitele-mi ierbi./Strânge cu rouă busuiocul în caier,/Să număr cocorii de tihnă şi vaier./Numără, mamă, coţii de ani,/Ca s-alerg prin pădurea de copaci năzdrăvani./Duhul copilăriei nechează la prag,/Dă-i jăraticul pătimirii, ţi-am fost cel mai drag./Alungă-mi tristeţea şi, falnică, du-mă/Să mă rog lângă tine la icoane de humă./Dă-mi straie de pânză, albe odăjdii,/Să mă ferească văzduhul de boli şi primejdii./Scaldă-mă-n mintă şi lapte matern,/Să crească în mine copacul etern./ Descântă în taină urma fugarului/Şi sărută-mă până la răsăritul soarelui./Mătură-mi

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

urma cu stânga-ndărăt,/Să fugă pățirea de la mine hăt./Arată-mă fraților, le spune că sunt/O ploaie de vise-ntre cer şi pământ./Iar zărilor, mamă, trimite-le veste/Că m-am născut într-o iarnă în iesle/Şi că n-au venit la tine nici îngeri, nici magi,/ Doar crivățul nordic şuiera printre fagi.//[...]//Tu mi-ai dat, mamă, puterea şi cuvântul,/Ca să pot iubi cu voia-ntreg pământul;/Tu mi-ai dat visarea-n pulbere de stele,/Ca să cred în jertfa mântuirii mele./ Am încrustat în cariatida pridvorului/Cu lama pătimirii numele dorului.// [...]//Când vor suna trâmbițaşii ceasul de-apoi,/ Vom judeca viețile noastre, amurgind amândoi,/Vor scăpăra stele, brazii şi munții rămâne-vor teferi,/Sufletele noastre vor scânteia-n luceferi./Treimea de vise o să-şi înalțe statuia,/De sus vom şopti: Aleluia!", p. 396–398, *passim*); *Golgota românească. Mărturiile bucovinenilor deportați în Siberia*, texte culese de Dumitru Covalciuc, ediție şi note de Liliana Corobca, Bucureşti, Editura Vestala, colecția „Documente revelatorii", 2009, 400 p. (volumul cuprinde „o serie de texte, înregistrate între anii 1990 şi 2005, despre deportarea românilor nord-bucovineni", selectate din „«Țara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni" alcătuit de Dumitru Covalciuc, care „au ca temă principală deportarea, teme colaterale fiind soarta prizonierilor sovietici, lupta/rezistența anticomunistă, deznaționalizarea, «deschiaburirea», foametea organizată, soarta celorlalte naționalități de pe teritoriul bucovinean", vezi Liliana Corobca, *Notă asupra ediției*, p. 6. Organizat pe criteriul cronologic şi având în vedere locul de baştină al autorilor povestirilor, volumul are şapte capitole: *Preliminarii. Primele deportări*, p. 8–64; *Aprilie – mai 1941*, p. 66–112; *Iunie 1941. Noua Suliță*, p. 114–136; *Iunie 1941. Herța*, p. 138–156; *Iunie 1941. Storojineț*, p. 158–200; *Iunie 1941. Hliboca (Adâncata)*, p. 202–288; *Anul 1944*, p. 290–336; *Anii 1945–1951*, p. 338–367; *Folclorul deportărilor*, p. 370–392. Despre mesajul cărții şi despre autorii povestirilor – trăitori, martori şi mărturisitori, citim în nota de pe coperta a IV-a: „Depăşeşti o tragedie, biruind-o, în cele din urmă, şi prin poveste. Duşi, de fapt, la moarte, mii de români, în pustietatea aurorei boreale şi a urşilor albi, în stepele Kazahstanului şi în taigaua siberiană, au învățat să reziste, să se solidarizeze, să spere, să lupte, s-au rugat fierbinte şi nicio dihanie polară, niciun ger cumplit, nicio muncă inumană, nimic nu i-a putut înfrânge. S-au întors şi povestesc. Mulți dintre aceşti vrednici fii ai neamului românesc nu mai sunt astăzi în viață şi ultima lor dorință a fost să cunoaştem prin ce au trecut ei. Dincolo de valoarea documentară a acestor tulburătoare mărturii, există şi o dimensiune spirituală, care constituie un model de atitudine în fața nedreptăților şi a obstacolelor pe care destinul, deseori necruțător, ni le scoate în cale".); *Eudoxiu Hurmuzachi, omul providențial al Bucovinei* (2015); *Membrii Consiliului Național Român din Bucovina ales la Adunarea Constituantă din 27 octombrie 1918*, Cernăuți, Editura Druk Art, colecția „Biblioteca «Arboroasa»", 2017, 168 p. (carte răsplătită cu Premiul special al Saloanelor „Liviu Rebreanu", Bistrița-Năsăud, 2017).

Activitatea editorială a lui Dumitru Covalciuc cuprinde o serie de periodice cu valoarea lor de netăgăduit pentru românii din regiunea Cernăuți: „Miorița", periodic trimestrial, cea dintâi revistă de cultură românească apărută la Cernăuți în perioada postbelică (apare în anii 1992–1993, cu patru numere, numerele 2 şi 3

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

sunt tipărite sub egida Editurii Licurici din Suceava); „Calendarul creştin-ortodox al românilor bucovineni", redactat în colaborare cu protoiereul Adrian Acostăchioaiei (cu trei apariţii, I: 1992–1993; II: 1994–1995; III: 1996–1997); coordonat de George Muntean, acesta se tipăreşte la Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, sub egida Societăţii pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu" din Cernăuţi; „Codrul Cosminului", publicaţie trimestrială a Cercului „Arboroasa" şi a Institutului Obştesc de Istorie, Restituiri Literare şi Folclorice „D. Onciul", apare, începând din decembrie 1993 până în mai 1997, în zece numere, cu sprijinul revistei „Vatra" şi al Editurii „Tipomur" din Târgu-Mureş; „De la Nistru pân' la Tisa", revistă de istorie, literatură şi folclor, editată în colaborare cu poetul Gheorghe Moiş din Regiunea Transcarpatică (revista apare cu un singur număr, la Editura „Gruparea de Nord", Cernăuţi – Biserica Albă).

Un fragment din articolul-program al periodicului „Codrul Cosminului" trebuie reţinut, pentru a ne apropia de înţelegerea problematicii epocii şi de sensibilitatea unei generaţii aflate în plină resurecţie în viaţa ştiinţifică şi culturală de la Cernăuţii anilor 1990: „Actuala publicaţie nu este o serie nouă a prestigiosului buletin de odinioară, căci forţele intelectuale româneşti din nordul Bucovinei abia se concentrează pentru a pregăti o ofensivă ştiinţifică şi culturală în adevăratul sens al cuvântului. «Codrul Cosminului» este deocamdată o tribună trimestrială a unui modest cerc de intelectuali tineri, care, activând la Cernăuţi, în cadrul unui mic şi neobservat institut obştesc de istorie, restituiri literare şi folclorice, tind spre explorarea trecutului istoric şi cultural al unui ţinut cu un destin uneori tragic, să promoveze tinere talente, să-şi aducă contribuţia, prin îndrumarea pe făgaşul investigaţiilor tot mai temeinice, la formarea unor cadre ştiinţifice, spre ancorare în spiritualitatea românească. Noua publicaţie va fi şi o sursă de informaţii pentru cititorii de toate vârstele însă în principal, tematica ei va avea ca suport permanent istoria şi cultura Bucovinei, adevăruri care încă nu au fost rostite despre viaţa de după război a românilor din legendara Ţară a Fagilor. [...] Vrem, în concluzie, ca freamătul eroic al Cosminului să genereze freamătul redeşteptării noastre naţionale, să zămislească în noi un simţământ nou şi curat, simţământul unităţii spirituale şi al solidarităţii frăţeşti cu toţi acei ce-şi pot da mână cu mână, ce se pot iubi cu adevărat, ce se pot tolera, prin respectarea modului de gândire şi de exprimare a diferitelor opinii, care muncesc cinstit, care nu-şi făuresc blidul de linte în schimbul celor 30 de arginţi biblici, care au cuvenita ţinută morală şi care creează în numele progresului general al neamului" (*O lămurire necesară*, articol nesemnat, în „Codrul Cosminului", Cernăuţi, anul I, nr. 1, decembrie 1993, p. 1).

În acest domeniu de activitate, un loc distinct îl ocupă „«Ţara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni", tipărit, la Târgu-Mureş, începând din 1992, sub egida Societăţii Culturale „Arboroasa". „Cel mai popular periodic" al românilor din regiunea Cernăuţi publică, an de an, studii şi articole de larg interes, sub semnături cu autoritate în lumea ştiinţifică, întreţinând câteva secţiuni distincte: *File de istorie, Documentar, Genealogie, Filologie, Învăţământ, A treia etnie din Ucraina, Oameni şi locuri/Personalităţi bucovinene, Etnografie,*

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

Folclor. O secțiune de rezistență în istoria acestui almanah bucovinean, *Golgota neamului românesc*, se constituie într-o adevărată arhivă a calvarului românilor bucovineni din veacul trecut, cuprinzând anchete de istorie orală, însemnări, amintiri, povestiri, evocări, texte din folclorul deportării. În paginile sale se publică tabele cu persoanele şi familiile româneşti deportate şi persecutate din Bucovina, exterminate în Gulagul sovietic ori refugiate în România în perioada 1940–1953, toate reconstituind, prin cele 27 de tomuri, dimensiunea tragediei românilor sub ocupația sovietică şi, în acelaşi timp, învederând înaltul civism prin care bucovinenii din regiunea Cernăuți îşi cultivă memoria colectivă şi inaugurând o direcție nouă în cercetarea istorică. La fel ca almanahurile şi calendarele de altădată, „Țara Fagilor" publică versuri şi proză în cadrul secțiunii *Creație literară*. Textele literare, cu rostul lor sensibilizator şi modelator în calendarele şi almanahurile din toate timpurile, sunt atent selectate şi se înscriu în programul almanahului, aparținând, în principal, scriitorilor din Bucovina întreagă. Alături de texte ale unor autori consacrați, sunt difuzate şi texte ale unor versificatori, cu importanța lor, însă în viața culturală locală. „Țara Fagilor" este, prin multe din textele publicate, şi un document de limbă. Limba povestirilor şi a textelor din „folclorul deportării" este limba română folosită, mai ales, de bâtrâni, în vorbirea liberă, de zi cu zi, în satele româneşti din regiune, dar, într-o oarecare măsură, şi limba folosită, în scris, în periodicele fondate, după evenimentele din 1989, la Cernăuți, Storojineț, Hliboca, Herța. Ea conservă, miraculos, termeni vechi şi regionalisme neaoşe, locuțiuni şi expresii care îi dau culoare, farmec şi personalitate inconfundabile.

Modul în care înțelege Dumitru Covalciuc rostul almanahului „Țara Fagilor", o adevărată „carte de învățătură pentru apărarea românismului din nordul Bucovinei", „opera sa de căpătâi inițiată de el şi scrisă în bună parte tot de el" (Dimitrie Poptămaş, 2018), „cel mai rodnic produs spiritual rezultat din colaborarea sa cu mureşenii" (Dimitrie Poptămaş, 2016), contribuțiile sale la recuperarea „istoriei confiscate" din veacul trecut şi modelul de parteneriat public cu instituții din patria istorică (Târgu-Mureş) sunt remarcabile. Pe de altă parte, sprijinul generos şi consecvent acordat românilor din Bucovina ocupată şi din Basarabia de către mureşeni („oameni cu suflet mare, animați de sentimentul solidarității naționale", „cei mai statornici săritori la nevoile neamului românesc din Bucovina", „oameni ai cuvântului şi ai faptei"), evidențiază o manifestare superioară a românismului şi o cultură a proiectului necunoscute ori ignorate, timp de câteva decenii, în partea de sud a provinciei. Mărturisirea lui Dimitrie Poptămaş, făcută în 1999, pe marginea acestui tip de proiect cultural, este o adevărată profesiune de credință: „«Țara Fagilor» se constituie într-un document al perenității culturale româneşti şi un model de colaborare şi apropiere dintre noi. Aceasta este biblioteca care va dăinui timpului prin adevărurile pe care le promovează […] «Țara Fagilor» reprezintă credința străbună şi graiul neamului, adesea încălcate de norme rigide şi răuvoitori care doresc să mențină o mai veche stare de spirit; «Țara Fagilor» este golgota neamului românesc, condamnat exilului şi deportărilor, materiei prime pentru aparatul de exterminare; «Țara Fagilor»

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

este panteonul marilor bărbaţi care s-au ridicat din această parte de România, sunt operele literare şi artistice, sunt nestematele folclorice, mai vechi ori mai noi; «Ţara Fagilor» este speranţa zilei de mâine. Iată de ce se cuvine, acum, la o nouă apariţie a almanahului «Ţara Fagilor», să aducem un cuvânt de mulţumire tuturor celor care împlinesc acest minunat şi necesar act de responsabilă cultură" (Dimitrie Poptămaş, *Philobiblon mureşean. O viaţă printre oameni şi cărţi*, cuvânt-înainte de Melinte Şerban, Târgu-Mureş, Fundaţia Culturală „Vasile Netea", seria „Caiete mureşene" (14), 2003, p. 131). Cei 27 de ani de editare şi apariţie a almanahului „Ţara Fagilor" ilustrează statornicia unei mari prietenii şi „o minunată acţiune culturală". În tot acest timp de bogate aspiraţii şi „bogate nevoi" (1992–2018), totodată, „mureşenii au fost cei mai statornici săritori la nevoile neamului românesc din Bucovina". „Fără sprijinul ardelenilor de la Târgu-Mureş – mărturiseşte Dumitru Covalciuc –, această publicaţie n-ar fi existat" (Dumitru Covalciuc, *Închinare fraţilor din Ardeal*, în „«Ţara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni", anul XV, 2006, p. 20, 22).

Activitatea editorială desfăşurată după 1989 de Dumitru Covalciuc priveşte şi publicarea unor materiale din „impresionanta [sa]colecţie de folclor", cuprinzând peste 4 000 de piese. Dintre cele 20 de culegeri, cele mai multe tipărite sub egida Editurii „Arboroasa" şi a Institutului Obştesc de Istorie, Restituiri Literare şi Folclorice „Dimitrie Onciul", de la Cernăuţi şi Hliboca, dar şi în ţară (Suceava, Timişoara), mai cunoscute sunt: *Cucule, ce pene porţi?*, folclor din nordul Bucovinei (Cernăuţi, Editura Arboroasa, 1992, 42 p., în colaborare cu Nicolae Şapcă); *Cântece de cătănie şi război*, folclor din nordul Bucovinei (Cernăuţi, Editura Arboroasa, 1992); *Sculaţi, gazde, nu dormiţi. Colinde şi urături de pe Valea Siretului* (Hliboca, 1993, 66 p.); *Poveşti şi snoave din Bucovina* (Hliboca, 1994, 39 p.); *Legende populare din Bucovina* (Hliboca, 1995); *202 cântece din Bucovina* (Hliboca, Editura „Nicolae Şapcă", 1996, 32 p.); *Basme bucovinene* (Hliboca, 1997, 64 p.); *Folclor românesc din nordul Bucovinei* (Timişoara, Editura „Augusta", 2001, 127 p.); *Petrea Voinicul şi Florea Înfloritul* (2003); *Comori folclorice din dulcea Bucovină* (Cernăuţi, Editura Zelena Bukovyna, 2004, 208 p.); *Iese luna din pomete. Oraţii şi cântece de nuntă, bocete, urături şi piese de carnaval ţărănesc* (Cernăuţi, Editura Zelena Bukovyna, 2004); *Poveşti, snoave şi istorioare populare din Bucovina* (2005); *Colinde şi urături pentru copii şi maturi* (Cernăuţi, Biblioteca „Arboroasa", f.a., în colaborare cu Nicolae Şapcă). O cercetare viitoare, va trebui să clarifice datele bibliografice privitoare la aceste ediţii, volum cu volum şi an cu an, completând toate omisiunile, inclusiv pe cele referitoare la ediţiile nemenţionate în lista noastră.

Volumele acestea nu cuprind însă întreaga colecţie de folclor românesc, înregistrat în 63 de localităţi din regiunea Cernăuţi, de-a lungul a peste trei decenii. Materialele colecţiei lui Dumitru Covalciuc n-au fost înregistrate pe bandă magnetică, dar sunt însoţite de o sumară fişă de informator şi sunt ordonate pe cicluri tematice, ca în cazul ultimelor volume publicate. Toate acestea „ocupă – potrivit lui Iordan Datcu – un loc aparte între extrem de puţinele colecţii de folclor

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

bucovinean care au apărut la Cernăuți și în tot nordul Bucovinei în ultima jumătate de secol" (*Dicționarul etnologilor români*, vol. II, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 1998, p. 198–199), distingându-se prin „forța păstrării şi nuanțării continui a patrimoniului nostru popular, cu aptitudinile lui de a se contemporaneiza perpetuu", „profunda legătură a textelor cu întreg spațiul național", implicarea organică în arhitectura românească de imagini, „rara expresivitate şi vigoare" a limbii, cu „încântătoare forme dialectale mai noi" (George Muntean, *Folclor nord-bucovinean*, în „Revista de etnografie şi folclor", Bucureşti, tomul XXXVIII, nr. 1–2, 1993, p. 159–160), devenind documente pentru istoria unor comunități urgisite la margine de neam: „Mulți din acei ce au transmis altor generații acest inepuizabil tezaur folcloric nu se mai află printre noi. În cântece le-au rămas trăirile şi stările sufleteşti, gândurile şi aspirațiile, bucuriile şi nostalgiile, amarul cumpenelor şi dramele personale prin care au trecut în timpul războaielor şi al altor evenimente de tristă memorie. Cântecele lor au devenit documente. Şi prin cântece amintirea le este păstrată cu pioşenie" (Dumitru Covalciuc, *Notă asupra ediției*, în volumul *Comori folclorice din dulcea Bucovină*, Cernăuți, Editura Zelena Bukovina, 2004, p. 3–4).

Tot aici, trebuie menționată colaborarea sa la volumul *Folclor din „Țara Fagilor"* (Chişinău, Editura Hyperion, 1993), despre rostul căruia Arcadie Suceveanu scrie, între altele, în prefața *Izvoare ale tămăduirii*: „Această carte putea fi subintitulată, în egală măsură: *O istorie a sufletului românesc, Crestomația dorului, Antologia dragostei şi a suferinței, Cartea supraviețuirii, Manual de lacrimă şi neuitare…* Creațiile populare cuprinse în ea oglindesc cu fidelitate evoluția istorică, puterea de gândire şi simțire, zbuciumul şi aspirațiile, întreaga «Golgotă» a neamului românesc, aşezat de veacuri la poalele Carpaților, pe albia râurilor Sireţel, Siretul Mic, Siret şi Prut. În ele se conține întreaga geografie fizică şi spirituală a acestui plai mioritic din Țara de Sus, mândru şi bogat, numit Bucovina, căruia i-a fost hărăzită o soartă nefastă, fiind rupt de la sânul Patriei-mame şi înghițit succesiv de monştrii a trei imperii. Dincolo de bogăția lingvistică şi frumusețea lor poetică, doinele şi baladele, basmele şi legendele, proverbele şi zicătorile, ghicitorile şi cimiliturile, dramele populare şi poezia ritualurilor calendaristice sunt mărturii vii şi de netăgăduit ale dăinuirii noastre seculare pe acest pământ îndurerat, sunt «actele de identitate» ce ne atestă originea daco-latină, vechimea şi noblețea neamului, credința şi virtutea strămoşească. «Noi n-am avut timp să ridicăm piramide/şi ne-am îngropat faraonii în folclor», zice poetul. Iar nouă nu ne rămâne decât să specificăm că «faraonii» noştri nu sunt altcineva decât lungul şir de Ioni şi Ioane, Gheorghe, Petre, Vasile, Ştefan, Dragoş, Marii, Ancuțe şi Ilene, porniți din vremi imemoriale către noi, zidiți de vii în plâns şi rugăciune, în viers de doină şi colind, îngropați în propria lacrimă, la temelia ființării noastre. Numai conectați fiind la spiritul lor, al părinților anonimi ai Patriei, ne-am putut păstra «puterea ascunsă şi rodnică» şi am supraviețuit. Imperiile care au trecut peste noi au încercat să ne falsifice istoria, să ne schilodească graiul, să ne schimbe originea şi identitatea. Irozii moderni ne-au închis şcolile naționale şi grădinițele, ne-au schimbat denumirile satelor şi oraşelor,

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

ne-au răscolit până şi mormintele, vrând să ne întrerupă firul sângelui ce ne leagă de moşii şi strămoşii noştri, să ne desprindă de matricea străbună. Şi dacă [am] rămas vii şi nepervertiți, dacă n-au reuşit să ne descăpățâneze de memorie, e pentru că de fiecare dată ne-am retras, instinctiv sau conştient, în «cetățile vii» ale limbii, ale folclorului. Cheile de la aceste «cetăți» nu ni le-a putut afla nimeni, pentru că ele n-au fost zidite din var şi cărămidă, ci aveau formă rotundă de horă, pereți de doină, acoperişe de «frunză verde», praguri de dor şi alean…" (p. 3–4).

Dintre preocupările ştiințifice ale lui Dumitru Covalciuc, mai menționăm activitatea de traducător, care, statistic, reprezintă traducerea din limbile rusă şi ucraineană a peste douăzeci şi cinci de manuale pentru uzul şcolilor româneşti din Ucraina.

La fel de bogată este activitatea lui Dumitru Covalciuc închinată „progresului național-cultural al neamului românesc din Bucovina". În 1989, el este unul dintre membrii fondatori ai Societății pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu" din Cernăuți, şef al Secției de Istorie şi monumente de artă în cadrul acesteia. Din această grupare, se formează ulterior Societatea Culturală „Arboroasa" (29 martie 1990), una dintre cele mai active din regiunea Cernăuți, cu multe realizări remarcabile, înfăptuite sub deviza „Prin noi înşine!", al cărei preşedinte este până la moarte: comemorarea victimelor masacrului de la 1 aprilie 1941, la Fântâna Albă (1 aprilie 1991); amplasarea unui monument pe mormântului fruntaşului politic bucovinean Iancu Flondor de la Storojineț (1991); înființarea Institutului Obştesc de Istorie, Restituiri Literare şi Folclorice „Dimitrie Onciul", având ca obiect de activitate stimularea muncii de cercetare şi valorificare a trecutului nostru istoric şi cultural (7 februarie 1992); fondarea unei edituri la Hliboca şi inaugurarea unei serii editoriale, „Biblioteca Arboroasa", în cadrul căreia se tipăresc peste 60 de lucrări; repararea celor 526 de cripte româneşti din Cimitirul Vechi al oraşului Cernăuți, devastate de vreme şi profanatori, în care se află înmormântați, printre alții, câțiva mitropoliți ai Bucovinei şi 11 membri ai Academiei Române; alcătuirea unor monografii de sate bucovinene; deschiderea de muzee săteşti de istorie; înzestrarea bibliotecilor săteşti cu carte românească (Ion Crețu, *Activități multiple, de vibrație națională*, interviu cu Dumitru Covalciuc, în „Crai nou", Suceava, anul XV, nr. 3678, 5 iunie 2004, p. 3). Tot aici, s-ar cuveni să reținem şi meritul incontestabil al lui Dumitru Covalciuc la aflarea mormântului lui Iancu Flondor de la Storojineț-Maidan, în 1990.

Întreaga activitate a lui Dumitru Covalciuc stă sub semnul unei mari iubiri îndurerate. O definesc, deopotrivă, „precizia, obiectivitatea, rigurozitatea argumentării sale ştiințifice", „trăirea sentimentală a evenimentelor, faptelor, fenomenelor ce se află în atenția sa". Dumitru Covalciuc „nu se distanțează de obiectul investigațiilor sale", „îşi cunoaşte foarte bine plaiul natal – aşa cum a fost cândva şi cum este astăzi –, el îl vede cu ochii inimii şi conştiinței de sine ca fecior al acestui pământ". Contribuțiile sale reprezintă „o replică dintre cele mai serioase" la încercările celor care nu contenesc „să minimalizeze sau chiar să nege cu desăvârşire contribuția etnosului românesc la făurirea civilizației străvechi şi a celei moderne în spațiul bucovinean" (Grigore C. Bostan, op. cit., p. 257). Toate acestea susțin o conştiință

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

de un rar civism, preocupată să impună o viziune clară asupra viitorului comunității românești: „Problemele cu care se confruntă comunitatea românească din regiunea Cernăuți n-au fost încă rezolvate. Dispunem oare de trupă românească de teatru, de bibliotecă românească, de un ansamblu profesionist pe lângă Filarmonica regională? Ni s-au retrocedat Casa „Aron Pumnul", Palatul Național și Palatul Cultural? Ni s-au deschis grupe românești la Universitatea din Cernăuți? Nu ne mai este atacată limba română în școlile de cultură generală? Avem librărie românească, vreo editură sprijinită de stat? Ni s-a permis înălțarea monumentului lui Ștefan cel Mare? Este stopat procesul deznaționalizării noastre prin deschiderea claselor ucrainene în cadrul școlilor românești, prin oficierea slujbelor religioase în limba slavonă, pe care n-o înțeleg nici preoții și nici enoriașii?" (Ion Crețu, op. cit., p. 3).

După evenimentele din 1989, activitatea lui Dumitru Covalciuc se bucură de recunoaștere în viața culturală și în viața publică din Bucovina și din România. Este prezent în mai multe lucrări biobibliografice din România cu articole distincte. Fundația Culturală a Bucovinei îl răsplătește pe Dumitru Covalciuc cu Premiul pentru publicistică (1998, 2010) și cu Premiului Special (1994).

Prin întreaga sa activitate creatoare, bucovineanul Dumitru Covalciuc ne aduce aminte mereu că avem datoria, în pofida vremurilor și a vremuirilor, „să privim cu încredere până la marginile pământului românesc" (Ion Cernat, *Cu Iorgu G. Toma despre naționalism și verticalitate*, cuvânt-înainte de prof. univ. dr. I. Ciupercă, Iași, Editura Pim, 2004, p. 12).

Pseudonime: D. C., C. Dumitran, C. Dumitreanu, Dumitru Oprișan, D. Arboroseanu, D. Arboreanu, Dumitru Sireteanu.

Dumitru Covalciuc, „enciclopedia vie a Bucovinei" (redacția periodicului „Columna", Chișinău, 1990), „asiduu cercetător al trecutului istoric și cultural din Bucovina" (Emil Satco, 2004), „om al condeiului", „figură emblematică a comunității românești" din regiunea Cernăuți, care „și-a dedicat viața cercetării istoriei Bucovinei" (Eleonora Moldovan, consul general al României la Cernăuți, 23 decembrie 2017), „autoritate intelectuală și morală", „bărbat impetuos și incomod" pentru mulți dintre contemporanii săi (Dumitru Teodorescu, 28 decembrie 2017), „personalitate de formație enciclopedică" (Dimitrie Poptămaș, Târgu-Mureș, 24 decembrie 2017), „un om cu suflet cât o țară", „înflăcărat patriot și erudit cărturar", „un prolific scriitor" și „un bun orator", care „a plecat la ceruri [de] pe pământ românesc, cu dorul reîntregirii neîmplinit în suflet" (Felicia Nichita-Toma, colectivul periodicului „Zorile Bucovinei", Cernăuți, 24 decembrie 2017), „un bărbat cu suflet mare cât Munții Carpați", „om modest și sincer", care „a iubit adevărul istoric", dar „n-a fost înțeles și apreciat la justa-i valoare", „personalitate înzestrată de Dumnezeu cu cele mai alese virtuți intelectuale" (Dumitru Mintencu, 12 ianuarie 2018), se stinge din viață la Iași, în urma unei „operații complicate", în seara zilei de 23 decembrie 2017, și este înmormântat („dat țărânei") vineri, 29 decembrie 2017, la Oprișeni, în cimitirul din satul său natal.

De-a lungul timpului, fac referire la viața și activitatea creatoare a lui Dumitru Covalciuc, între alții: George Muntean, *Folclor nord-bucovinean*, în „Revista de

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)

etnografie şi folclor, Bucureşti, tomul XXXVIII, nr. 1–2, 1993, p. 159–160; Grigore C. Bostan, *Destin şi spirit arborosean*, în „«Ţara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni", anul V, 1996, p. 254–261; Iordan Datcu, *Dicţionarul etnologilor români*, vol. II, Bucureşti, Editura Saeculum I. O., 1998, p. 198–199; Emil Satco, *Bucovina. Contribuţii cultural-ştiinţifice. Dicţionar*, IX, Suceava, Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", 2000, p. 105–106; Grigore C. Bostan, Lora Bostan, *Pagini de literatură română Bucovina, regiunea Cernăuţi, 1775–2000. Compendiu şi antologie*, Cernăuţi, Editura „Alexandru cel Bun", 2000, p. 482; Ion Gherman (redactor coordonator), *Românii din jurul României*, Bucureşti, Editura Vremea, Colecţia „Fapte, idei, documente", 2003, p. 86–87; Emil Satco, *Enciclopedia Bucovinei*, vol. I, Iaşi – Suceava, Editura Princeps – Biblioteca Bucovinei „I. G. Sbiera", 2004, p. 280; Eugen Simion (coordonator general), *Dicţionarul general al literaturii române*, vol. II (C–D), Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2004, p. 427 (articolul scurt de aici este semnat de G[rigore] B[ostan]), m.o. al Academiei Române); Ion Creţu, *Luptător pentru dreptate şi adevăr istoric. Dumitru Covalciuc – 60 de ani de la naştere*, interviu, în „Crai nou", Suceava, anul XVIII, nr. 4335, 29 decembrie 2006, p. 3; Vasile I. Schipor, *Dumitru Covalciuc – scriitor, folclorist, publicist, editor şi animator cultural bucovinean. 60 de ani de la naşterea sa*, în „Analele Bucovinei", Rădăuţi – Bucureşti, anul XIV, nr. 1 (28) [ianuarie – iunie] 2007, p. 397–409 (articolul este republicat, cu acelaşi titlu, în volumul *Bucovina istorică. Studii şi documente*, I, cuvânt-înainte de D. Vatamaniuc, m. o. al Academiei Române, Bucureşti, Editura Academiei Române, colecţia „Enciclopedia Bucovinei în studii şi monografii" (22), 2007, p. 431–440); *Covalciuc Dumitru*, în *Mic dicţionar de personalităţi oprişenene*, din: Dumitru Covalciuc, *Oprişeni, un sat la răspântiile istoriei*, Cernăuţi, Editura Zelena Bucovina, 2008, p. 395–396; Societatea Scriitorilor Bucovineni, *Sol omnibus lucet*, antologie realizată de Ştefan-Alexandru Băişanu, Carmen-Veronica Steiciuc, Alis Niculică, Suceava, Editura Lidana, 2012, p. 151–152; Ion Popescu-Sireteanu, *Scriitorul Dumitru Covalciuc*, în „Revista română", serie nouă, Iaşi, nr. 1 (71), ianuarie – martie 2013, p. 25–26; Mircea Irimescu, *Covalciuc Dumitru*, în *Societatea pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina (1862–2012). La 150 de ani*, vol. II, *Voluntariat bucovinean*, Rădăuţi, Editura Septentrion, 2013, p. 159; Dimitrie Poptămaş, *„Ţara Fagilor" – XXV*, în „«Ţara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni", anul XXV, Cernăuţi – Târgu-Mureş, 2016, p. 5–8; Dimitrie Poptămaş, *Un om cât o ţară*, în „«Ţara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni", anul XXVI, Cernăuţi – Târgu-Mureş, 2017, p. 5–11; Nicolae Mintencu, *Lui Dumitru Covalciuc. Un ultim cuvânt de „adio"*, în „Crai nou", serie nouă, Suceava, anul XXIX, nr. 7639, 12 ianuarie 2018, p. 11 (retipărire din „Zorile Bucovinei", Cernăuţi, 6 ianuarie 2018); Dimitrie Poptămaş, *In memoriam. Dumitru Covalciuc (1947–2017)*, în „«Ţara Fagilor». Almanah cultural-literar al românilor nord-bucovineni", anul XXVII, Cernăuţi – Târgu-Mureş, 2018, p. 342–346.

Vasile I. Schipor

BDD-A32753 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:59:48 UTC)